

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ถึงแม้ว่าในระยะ เวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและ ความปลอดภัยของร่างกายและจิตใจของเด็กไทยก็อยู่ในสถานะเสี่ยงเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างของปัญหายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสถานศึกษา ขณะนี้ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นจากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เกี่ยวกับการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของสมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่าเด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่ใช้ทักษะพื้นฐาน เช่น การบวก ลบ คูณ หาร หรือข้อสอบที่ใช้ ความจำได้ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็น โจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์หรือต้องเขียนคำตอบ อธิบายยาว ๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์ การเรียบเรียงความคิดออกมาเป็น คำพูดของเด็กไทย ในขณะที่ความสามารถดังกล่าว เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในโลกปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 :1-7)

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาว่าจำเป็นจะต้องได้รับการ พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ จริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย โดยจะต้องจัด ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงาน

ทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 14) มาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และมาตรา 49 ได้กำหนดให้มีการเสนอผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง ต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน(ที่จัดทำอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุก 5 ปี) ในกรณีที่ผลการประเมิน ภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด (สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2550 : 105)

การประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทำให้ประชาชน ได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการ ที่มีคุณภาพมาตรฐาน 2) ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และ 3) ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่าง จริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษาที่มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและ ต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตาม ภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษาทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและ สร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงขึ้น กระบวนการประกันคุณภาพตามแนวคิดของหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การร่วมกันวางแผน (Planning) การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing) การร่วมกันตรวจสอบ (Checking) และการร่วมกันปรับปรุง (Acting) เมื่อพิจารณา กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประเมินคุณภาพและแนวคิดของ การบริหารแบบครบวงจร (PDCA) จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 10)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2540 : 16) มาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดให้ มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุน

การค้นคว้าศึกษาวิจัย ในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม ของชาติ บทบัญญัติดังกล่าวทำให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิรูปและปรับปรุงการศึกษาในประการต่างๆ อันจะนำไปสู่การปฏิรูป หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู การปฏิรูป ระบบงบประมาณและการเงินทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา และที่สำคัญ อีกประการหนึ่งคือการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการศึกษา ให้มีการกระจาย อำนาจการบริหารให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง พร้อมมีการกระจายอำนาจจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเปิดกว้างให้ครอบครัว สถาบัน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาข้อมูลผลการประเมินสถานศึกษาของ สมศ. ในการประเมินรอบแรก พบว่า สถานศึกษาที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 30,919 โรงเรียน โรงเรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานรอบแรกของ สมศ. ระดับดี จำนวน 10,147 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 32.82 โรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐาน สมศ. มีจำนวน 20,772 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 67.18 จะเห็นได้ว่า มีโรงเรียนจำนวนมากที่มีผลการประเมินไม่ได้มาตรฐานของ สมศ.

ส่วนผลการประเมินรอบ 2 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 -2553 จากข้อมูลปี 2551 พบว่าสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15,097 แห่ง มีสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของ สมศ. ระดับดีร้อยละ 23.49 สถานศึกษา ที่ไม่ได้มาตรฐานของ สมศ. คิดเป็นร้อยละ 76.51 ซึ่งผลการประเมิน จะเห็นได้ว่าคุณภาพ ของสถานศึกษาในระดับดีลดลง (“ประเมินคุณภาพโรงเรียนรอบสอง สมศ. แฉภาพรวมระดับ พอใช้,” 2551 : เว็บบอร์ด)

ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับส่วนหนึ่งกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความ สนใจ ที่จะศึกษาว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกัน คุณภาพการศึกษา ทำให้ผลการประเมินของ สมศ. รอบ 2 อยู่ในระดับมาตรฐานที่ สมศ. กำหนด ในระดับดี ขึ้นไป มีลักษณะเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบบยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา และผ่านการประเมินของ สมศ. รอบ 2 ทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดีขึ้นไป มีรูปแบบ การบริหารอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการและกระบวนการ ดำเนินงาน ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ทำให้การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ประสิทธิผล หมายถึง การทำงานที่บรรลุผลสำเร็จตามตัวบ่งชี้ของ สมศ. ในระดับดีขึ้นไปทุกมาตรฐาน โดยการประเมินของผู้ประเมินภายนอก
3. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพตามมาตรฐานที่ สมศ. กำหนด
4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกั ดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. หมายถึง องค์การที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

6. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง มาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ตามตัวบ่งชี้ของ สมศ.

7. ผู้ประเมินภายนอก หมายถึง ผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก สมศ.

8. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 -1,000 คน ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 1,001 คน ขึ้นไป

9. สถานศึกษากลุ่มทดลอง หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 2 ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ที่มีผลการประเมิน สมศ.รอบสอง อยู่ในระดับคุณภาพปรับปรุง หรือพอใช้ ตั้งแต่ 1 มาตรฐานขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ วิธีการและกระบวนการดำเนินงาน ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ทำให้การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานของ สมศ. ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านครู และ 3) ด้านผู้บริหาร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

2.1 การศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาได้ประสิทธิผลจากผลการประเมินของ สมศ. รอบ 2 ที่มีระดับดีขึ้นไป ทุกมาตรฐาน จำนวน 12 โรงเรียน ในจังหวัดขอนแก่น

2.2 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจะใช้ โรงเรียนสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นพื้นที่ศึกษาเฉพาะกรณี จำนวน 13 โรงเรียน

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ชั้นวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

1.1 ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดขอนแก่น ที่มีผลการประเมินของ สมศ. ทุกมาตรฐานในระดับดี ขึ้นไป แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากประชากรจำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบึงไทร โรงเรียนบ้านนาเรียง โรงเรียนบ้านโนนทัน และโรงเรียนโนนเขวาประชารักษ์ โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนฝางวิทยายน โรงเรียนทุ่งใหญ่รัตนศึกษา โรงเรียนนาก้านเหลือง และโรงเรียนป่าจั่วหนองฮี โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนสนามบิน โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น โรงเรียนชุมชนหนองเรือ

ระยะที่ 2 ชั้นจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการหรือครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ในสถานศึกษา จากโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากประชากร จำนวน 42 คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน โรงเรียนระดับประถมศึกษา (ขยายโอกาสทางการศึกษา) จำนวน 3 คน และโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 2 คน ดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 กลุ่มครูวิชาการหรือครูผู้สอน

2.2.3 กลุ่มนักเรียน

2.2.4 กลุ่มผู้ปกครอง

2.2.5 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.6 กลุ่มตัวแทนชุมชน

ระยะที่ 3 ขึ้นทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล
เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ประชากร คือ สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลการประเมิน สมศ. รอบ 2 ในระดับปรับปรุงหรือระดับพอใช้ ตั้งแต่ 1 มาตรฐานขึ้นไป แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 13 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องวิทยา โรงเรียนบ้านคำน้อย โรงเรียนบ้านหนองหญ้ารงกา และโรงเรียนบ้านโนนสาวเอ้ โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองหัวช้างคอนพันชาด โรงเรียนบ้านโจด โรงเรียนชุมชนบ้านหันมัญจาคีรี โรงเรียนโนนสว่างวิทยาสรรค์ โรงเรียนบ้านเหล่ากहु่งสว่าง โรงเรียนท่าศาลาประชารังสรรค์ และโรงเรียนบ้านหนองเปิน และ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านไผ่ โรงเรียนชนบทศึกษา

ระยะที่ 4 ขึ้นประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี
ประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 ประชากร คือ สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลการประเมิน สมศ. รอบ 2 ในระดับปรับปรุงหรือระดับพอใช้ ตั้งแต่ 1 มาตรฐานขึ้นไป แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 13 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้องวิทยา โรงเรียนบ้านคำน้อย โรงเรียนบ้านหนองหญ้ารงกา และโรงเรียนบ้านโนนสาวเอ้ โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองหัวช้างคอนพันชาด โรงเรียนบ้านโจด โรงเรียนชุมชนบ้านหันมัญจาคีรี โรงเรียนโนนสว่างวิทยาสรรค์ โรงเรียนบ้านเหล่ากहु่งสว่าง โรงเรียนท่าศาลาประชารังสรรค์ และโรงเรียนบ้านหนองเปิน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านไผ่ และโรงเรียนชนบทศึกษา

4. ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development : R&D) โดยแบ่งวิธีดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ รวม 10 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาสภาพจริงของสถานศึกษาที่มีผลจากการประเมินของ สมศ. ทุกมาตรฐาน ในระดับดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 สรุปปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงของสถานศึกษาที่มีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีผลการประเมินของ สมศ. ทุกมาตรฐาน ในระดับดีขึ้น

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 จัดการสนทนากลุ่มและจัดเวทีวิพากษ์ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 นำผลการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบและประเมินผลสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยตรวจสอบจากผลการประเมินสถานศึกษาของ สมศ. รอบ 2

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 โรงเรียน
 ระยะที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอก ซึ่งเป็นผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก สมศ. จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 จัดเวทีวิพากษ์ โดยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประเมินภายนอก เพื่อตรวจสอบผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

5. ขอบเขตด้านเวลาในการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 ใช้เวลา 1 เดือน (เดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม 2551)

การวิจัยระยะที่ 2 ใช้เวลา 1 เดือน (เดือนสิงหาคม – เดือนกันยายน 2551)

การวิจัยระยะที่ 3 ใช้เวลา 1 ภาคเรียน ได้แก่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 (เดือนตุลาคม 2551 – เดือนมีนาคม 2552)

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปบริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดประสิทธิผลตามตัวบ่งชี้ของ สมศ. ทุกมาตรฐาน ในระดับดีขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปประยุกต์ใช้และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติต่อไป